

Arbetsmarknadsdepartementet

Ur budgetpropositionen för 2016: Investeringar för snabbare etablering

Arbete och utbildning är den främsta nyckeln till etablering i ett nytt land. Därför tar regeringen i budgetpropositionen för 2016 ett helhetsgrepp och föreslår ett antal investeringar som ska leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden, däribland en stor valideringssatsning och en rejäl höjning av ersättningen till kommunerna för flyktingmottagande. Budgetpropositionen för 2016 bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet.

Regeringens etableringspaket

- Jobb
- Utbildning
- Boende och mottagande
- Civila samhället

Investeringar i jobb och utbildning för snabbare etablering på arbetsmarknaden

Regeringens mål är att fler nyanlända ska komma i arbete eller utbildning under sin tid i etableringsuppdraget, dvs. i normalfallet inom två år. För att nå detta mål måste nyanländas kunskaper och färdigheter tas tillvara på ett bättre sätt. Möjligheten att få sin tidigare utbildning bedömd, sin kompetens validerad samt att vid behov kunna ta del av ytterligare utbildning är viktig för att snabbt kunna få ett jobb.

Etableringsinsatserna behöver också bli effektivare genom ökad kvalitet och individanpassning för att kunna bidra till en kortare etableringstid.

Snabbspår och förstärkta arbetsmarknadsinriktade insatser

Många nyanlända har både utbildning och erfarenhet i yrken där det råder brist på utbildad och erfaren arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden. Dessa personers kunskap och färdigheter behöver tas tillvara snabbare och effektivare. Regeringen har därför tillsammans med arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter fört samtal om åtgärder för att inom ramen för etableringsuppdraget skapa snabbare vägar, så kallade snabbspår, in på arbetsmarknaden för nyanlända som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas i Sverige.

För att möjliggöra insatser för deltagare inom snabbspåren samt förstärka arbetsmarknadsinriktade insatser för att underlätta och påskynda nyanländas etablering i arbetslivet föreslår regeringen att tillföra 376 mnkr 2016, 532 mnkr 2017, 422 mnkr 2018 och 339 mnkr 2019. För att skapa förutsättningar för snabbspår ges även möjlighet för arbetsmarknadens parter att ansöka om medel för främjande- och utvecklingsinsatser.

Arbetsförmedlingen får bättre förutsättningar för etableringsuppdraget

Arbetsförmedlingen har en central roll för att uppnå regeringens mål om en snabbare etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Att antalet deltagare i etableringsuppdraget ökar innebär en utmaning för myndighetens verksamhet. Regeringen avser att tillföra mer resurser till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag för etableringsuppdraget under 2016–2019 i syfte att förstärka arbetet att underlätta och påskynda nyanländas etablering. Ökningen uppgår till 193 mnkr 2016 och 93 mnkr per år 2017-2019. Regeringen avser även att se över regelsystemet för etableringsuppdraget. Syftet är att minska onödig administration och skapa förutsättningar för en ökad flexibilitet och effektivitet i uppdraget.

Fler kontakttolkar

Sverige måste ha ett bra och rättssäkert mottagande. När allt fler människor kommer till Sverige behövs även allt fler tolkar som kan vara med när personer som inte behärskar svenska möter representanter för myndigheter eller andra delar av det svenska samhället. Mot bakgrund av att det råder brist på kontakttolkar satsar regeringen nu på mer än en fördubbling av antalet utbildningsplatser för kontakttolkar. Regeringen föreslår även att medel ska tillföras för att förbättra möjligheterna till validering av befintliga tolkars kunskaper samt ökade resurser för så kallade preparandutbildningar för att ge förutsättningar

att öka antalet auktoriserade tolkar. Sammanlagt föreslår regeringen 21 mnkr för att tillgodose samhällets ökade behov av kontakttolkare.

Utbildningsplatser inom yrkesvux öronmärks för sfi-elever

Regeringens mål är att människor som kommer till Sverige ska få en bra språkundervisning och så snabbt som möjligt kunna etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort. För att det ska finnas bättre förutsättningar för att kombinera sfi på komvux med andra kurser inom vuxenutbildningen, aviserar regeringen i budgetpropositionen för 2016 att en del av de tillkommande 4350 utbildningsplatser på yrkesvux nästa år ska öronmärkas för elever i sfi och svenska som andraspråk inom komvux och särsvux på grundläggande nivå.

SFI-paket

Regeringens mål är att människor som kommer till Sverige ska få en bra språkundervisning och så snabbt som möjligt kunna etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort. Regeringen har tidigare aviserat ett sfi-paket som innehåller tre komponenter: kompetensutveckling i svenska som andraspråk, insatser för att fler ska vilja bli sfi-lärare samt stöd till sfi-lärare för att undervisa elever som är illitterata/analfabeter eller som har ett modersmål med ett annat alfabet än det latinska som används i Sverige. Från och med år 2016 föreslår regeringen att 100 mnkr per år avsätts för dessa satsningar.

Stor valideringssatsning

Validering av kompetens och bedömning av utländsk utbildning, liksom olika slags kompletterande utbildningar vid behov, kan vara av stor betydelse för etableringen på arbetsmarknaden och för att nyanländas kompetens ska kunna tas tillvara. Regeringen föreslår därför totalt 141 mnkr 2016 i förstärkta valideringsinsatser.

Ökade resurser till Socialstyrelsen för validering

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för svensk hälso- och sjukvård. Samtidigt kommer fler människor till Sverige från länder utanför EU och EES med en utbildning och en erfarenhet som behövs i svensk vård. Socialstyrelsens handläggningstider för validering har vuxit sig alltför långa. Regeringen föreslår därför att öka Socialstyrelsens förvaltningsanslag med 65 mnkr 2016, och 42 mnkr årligen från och med 2017 som en långsiktig förstärkning. Syftet är att anställa fler handläggare och kunna genomföra fler kunskaps- och lämplighetsprov för att därigenom korta handläggningstiderna.

Ökade resurser till Universitets- och högskolerådet för validering

Regeringen förslår även en ökning av anslaget till Universitets- och högskolerådets (UHR) bedömning av utländsk utbildning med 8 mnkr 2016. Från och med 2017 beräknas satsningen uppgå till 12,5 mnkr. Belastningen på bedömningsarbetet vid UHR är hög och mängden ansökningar har ökat kraftigt de senaste åren.

Validering av reell kompetens

För regeringen är det prioriterat att alla som har behov av att få sin reella kompetens bedömd inom högre utbildning erbjuds den möjligheten. Situationen i dag bedöms inte fungera tillfredsställande varför regeringen föreslår en tillfällig satsning på validering i form av att högskolorna får medel för att utveckla effektivare bedömningar av reell kompetens under 2016-2018. Satsningen föreslås uppgå till 30 mnkr per år.

Utökade medel till kompletterande utbildningar

För många personer med en utländsk utbildning kan möjligheten att komplettera den vid en svensk högskola vara avgörande för etablering på den svenska arbetsmarknaden. Detta gäller inte minst inom de yrken för vilka det krävs legitimation för yrkesverksamhet. Åtta universitet och högskolor har under 2015 möjlighet att bedriva kompletterande utbildning och få särskild ersättning för sammanlagt motsvarande 645 helårsstudenter.

Regeringen menar att en omfattande förstärkning av möjligheterna att delta i kompletterande utbildningar är nödvändig. Regeringen föreslår en satsning på ytterligare 24 mnkr 2016 på kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning motsvarande en svensk högskoleutbildning. Satsningen föreslås sedan öka till 75 mnkr 2017, 220 mnkr 2018 och 340 mnkr 2019.

Valideringsdelegation tillsätts

Regeringen avser att inrätta en valideringsdelegation med uppdrag att följa, stödja och samordna ett intensifierat utvecklingsarbete inom valideringsområdet. Delegationen ska verka fram till och med 2019.

Kurser om validering för studie- och yrkesvägledare

Regeringen avser att avsätta 2 mnkr per år 2016-2017 för att Skolverket ska kunna utforma fortbildningskurser om validering för studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet. Studie- och yrkesvägledarna kan kartlägga och klargöra vilka kompetenser och vilket kunnande eleven

redan har och utifrån det bestämma vilken nivå elevens kunskaper ligger på och i vissa fall kan utbildningen förkortas.

Standard för branschvalidering

Branscherna och arbetsgivarna ute i arbetslivet har själva ansvar för att utforma och tillämpa branschpassade valideringsmodeller. De behöver uppdateras med jämna mellanrum och de behöver bli fler. Regeringen föreslår därför att Myndigheten för yrkeshögskolan ges i uppdrag att utarbeta en standard för branschvalidering för att bidra till utvecklingen av branschmodeller. För detta avsätts 2 mnkr under 2016

Investeringar för ett bättre mottagande i hela landet

Flyktingsituationen i världen innebär att fler nu söker skydd i Sverige. Det är på kort sikt en utmaning, men att människor med kraft och kompetens flyttar hit och bidrar till att utveckla Sverige är framför allt en möjlighet. För att möjligheten ska tillvaratas behövs förändringar som förbättrar etableringen i Sverige. Målet är ordning och reda i mottagandet och goda förutsättningar till etablering för alla nyanlända.

Höjd ersättning till kommunerna för mottagande av nyanlända

För att öka kommunernas möjligheter att ta emot nyanlända och bland annat skapa bättre förutsättningar att ge praktisk hjälp och stöd i anslutning till mottagande och bosättning, ändras ersättningen till kommunerna. Regeringen föreslår att den statliga schablonersättningen per nyanländ som mottas i en kommun från och med den 1 januari 2016 höjs från 83 100 till 125 000 kronor per mottagen nyanländ upp till 65 år. För nyanlända över 65 år föreslås en höjning av ersättningen från 52 000 till 78 200 kronor. Höjningen beräknas kosta 1,1 mdkr 2016 och 2,6 mdkr 2017. I samband med höjningen tas den prestationsbaserade ersättningen till kommunerna bort.

Mer resurser till länsstyrelsernas arbete för mottagande av nyanlända

Länsstyrelserna har en viktig roll i mottagandet av nyanlända och i bosättningsarbetet i och med att de ansvarar för att teckna överenskommelser med kommunerna om mottagande av nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande och deras anhöriga. De kommande åren finns ett stort behov av att öka antalet anvisningsbara platser i kommunerna, vilket innebär att länsstyrelsernas förhandlingsarbete behöver intensifieras. Regeringen föreslår därför att länsstyrelsernas förvaltningsmedel förstärks permanent med 20 mnkr per år från och med 2016. Samtidigt föreslår regeringen att utöka de medel som länsstyrelserna kan

använda för insatser i kommunerna för att skapa beredskap och tillräcklig mottagningskapacitet (så kallade §37-medel) med 20 mnkr per år 2016-2019.

Hållbart mottagande i hela landet

För att skapa ett flyktingmottagande som är effektivt och solidariskt måste alla kommuner vara med och ta ansvar utifrån sina förutsättningar vad gäller arbetsmarknad, befolkningsstorlek och annat mottagande. Regeringen avser därför att föreslå en ny lag som innebär att alla kommuner kan anvisas att ta emot nyanlända för bosättning i kommunen. I dag saknas ett helhetsperspektiv för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända. Förslaget är ute på remiss och remisstiden går ut den 28 september. I den remitterade promemorian föreslås att den nya lagen om mottagande ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Tidiga insatser för personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende

Fler nyanlända blir kvar längre tider på anläggningsboende efter att de fått uppehållstillstånd på grund av att det sammanlagda kommunmottagandet inte är tillräckligt stort i förhållande till behovet. Regeringen anser att det är angeläget att nyanlända får möjlighet att använda väntetiden på ett meningsfullt sätt för att påskynda inträdet på arbetsmarknaden.

Migrationsverket har utvecklat nya former för organiserad sysselsättning för att kunna erbjuda undervisning i svenska språket, praktikplatser och kontakt med lokalsamhället. För att kunna möta behovet av organiserad sysselsättning föreslår regeringen att Migrationsverkets förvaltningsanslag ökas med 30 mnkr 2016 och 2017 för att Migrationsverket ska kunna bedriva organiserad sysselsättning för upp till 150 mnkr årligen.

Regeringen föreslår att Arbetsförmedlingen tillförs 32 mnkr 2016 för tidiga insatser för nyanlända med uppehållstillstånd som vistas i Migrationsverkets anläggningsboenden. Det kan exempelvis handla om tidiga kompetenskartläggningsinsatser. Regeringen föreslår även andra åtgärder för tidiga insatser för personer i anläggningsboende. Det gäller ytterligare medel till kommuner för utbildning i svenska för invandrare (sfi) för nyanlända med uppehållstillstånd i anläggningsboende och 50 mnkr 2016 till studieförbund för insatser för asylsökande och nyanlända i anläggningsboende.

Ändrat ersättningsystem och ny placeringsform för mottagande av ensamkommande barn

För att underlätta kommunernas mottagande av ensamkommande barn

vill regeringen förenkla regelverket, minska den administrativa bördan samt förbättra planeringsförutsättningarna och förutsägbarheten för kommunerna. Regeringen föreslår att ett förändrat statligt ersättningssystem med differentierade schabloner för olika placeringsformer vid mottagande av ensamkommande barn ska införas från den 1 juli 2016 respektive 1 januari 2017. Schablonerna ska ge förutsättningar för att kvalitet, trygghet och säkerhet i boendet samt vården och omsorgen för ensamkommande barn säkerställs utifrån gällande lagstiftning.

Regeringen har även för avsikt att lämna en proposition till riksdagen under hösten 2015 om införande av en ny placeringsform, så kallat stödboende. Stödboende blir ett komplement till de befintliga placeringsformerna hem för vård eller boende (HVB) och familjehem. Med den nya placeringsformen kan kommunerna lättare hitta en placering som passar individen och flexibiliteten i kommunernas mottagande ökar. Placering av ensamkommande barn ska alltså ske utifrån en individuell bedömning av vad som är det bästa för barnet. Regeringen bedömer att denna lagändring kan träda i kraft under 2016.

Investeringar i det civila samhällets nyckelroll för nyanländas etablering

För att underlätta för nyanlända att bli en del av det svenska samhället är det viktigt att inkludera flera delar av samhället i etableringen av nyanlända. Det civila samhället har en nyckelroll i etableringsprocessen. I kommunerna och det civila samhället finns många goda idéer och en stark vilja att engagera sig och bidra positivt till nyanlända invandrades etablering.

Fortsatt utökade medel till det civila samhället för flyktingguide/familjekontakter

För att skapa mer långsiktiga ekonomiska förutsättningar för det civila samhället att bidra till nyanländas etablering föreslår regeringen fortsatt ytterligare medel 2016–2019 till verksamhet med flyktingguider och familjekontakter. Ökningen motsvarar 30 mnkr 2016 och 40 mnkr per år 2017–2019. Verksamheten innebär bland annat att nyanlända ges chans att tala svenska och lära sig mer om det svenska samhället. Dessutom kan nya kontakter skapas som bidrar till utökade nätverk både för de nyanlända och för de som bott i Sverige en längre tid eller är födda här.

Förstärkt arbete mot diskriminering på nationell, regional och lokal nivå
 Regeringen föreslår en satsning på förstärkt arbete mot diskriminering på nationell, regional och lokal nivå genom 10 mnkr permanent till Diskrimineringsombudsmannen samt 2 mnkr permanent till lokala verksamheter mot diskriminering (så kallade antidiskrimineringsbyråer). Syftet är att förbättra förutsättningarna att motverka diskriminering och för att fler individer ska få sina rättigheter tillvaratagna.

Investeringar i en bra skola för nyanlända och asylsökande elever

I skollagen och läroplanerna finns bestämmelser som syftar till att garantera barns och elevers tillgång till utbildning. Ett flertal brister i och i anslutning till undervisningen av nyanlända och asylsökande elever har dock pekats ut i olika rapporter från skolmyndigheterna.

För ett mer likvärdigt mottagande av nyanlända elever införs ny lagstiftning från 1 januari 2016. Förändringarna innebär att varje nyanländ elevs kunskaper ska kartläggas och utgöra underlag för dels beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp som eleven ska placeras i, dels hur den kommande undervisningen i de olika ämnena ska planeras och hur tiden mellan de olika ämnena ska fördelas.

Regeringen har också gett Skolverket i uppdrag att genomföra systematiska insatser för att stärka huvudmännens förmåga att på kort och lång sikt ta emot nyanlända barn och ungdomar och kunna erbjuda en utbildning av hög och likvärdig kvalitet med målet att förbättra förutsättningarna för goda kunskapsresultat för dessa. Insatser ska bl.a. genomföras för att fler lärare ska få kompetens att undervisa alla barn och elever, oavsett deras språkliga bakgrund. Särskilda insatser ska riktas till modersmåls lärare och studiehandledare på modersmål. Ett ändamålsenligt arbetssätt och en ändamålsenlig organisation som stöder och främjar utbildningen för nyanlända elever är en förutsättning för en god lärmiljö. Insatser ska därför även riktas till huvudmän och rektorer.

Samverkan för bästa skola

Staten behöver ta större ansvar för att höja resultaten i skolor med låga studieresultat och svåra förutsättningar. Genom bl.a. investeringar inom ramen för samverkan för bästa skola avser regeringen ta detta ansvar. Satsningen på samverkan för bästa skola inkluderar uppdrag till Statens skolverk att sluta överenskommelser med huvudmän för grund- och gymnasieskolor med låga kunskapsresultat och svåra förutsättningar, uppdrag att genomföra insatser för att höja studieresultaten för

nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska, satsning på högre löner för lärare i skolor med svåra förutsättningar samt genomförande av obligatorisk kartläggning av nyanlända elevers kunskaper och föreslås i enlighet med 2015 års vårproposition uppgå till totalt 600 miljoner kronor för 2016 och beräknas fr.o.m. 2017 till 600 miljoner kronor årligen.

Vid sidan av satsningen på nyanlända elever inom samverkan för bästa skola, ser regeringen också möjligheter i att förbättra mottagandet av nyanlända elever genom att ta tillvara att många nyanlända och andra personer med utländsk bakgrund har yrkesbakgrund som lärare. Regeringen är angelägen om att ta till vara deras kompetens och att göra det möjligt för dem som vill att så snabbt som möjligt börja undervisa i de ämnen som de är utbildade för. Innan de kan undervisa i de ämnen de är utbildade för kan en möjlighet för många av de nyanlända lärarna vara att börja arbeta som studiehandedare eller modersmållärare. Det skulle hjälpa till att säkerställa att de nyanlända eleverna inte tappar i sin kunskapsutveckling.

Höjd ersättning för asylsökande barns skolgång

Möjligheten för asylsökande barn och ungdomar att klara skolan, nå kunskapsmålen och komma i jobb behöver förbättras. De kommuner som tar emot asylsökande elever behöver få ett utökat ekonomiskt stöd för att bättre kunna erbjuda en bra utbildning till dessa elever.

Regeringen föreslår därför att schablonersättningen till kommuner för asylsökande barns skolgång höjs med 50 procent. Detta innebär en väsentlig förbättring av kommunernas förutsättningar att ordna ett bra mottagande för de asylsökande barnen. Schablonersättningen kan sökas av de kommuner som ger asylsökande barn och ungdomar skolundervisning i grundskola, gymnasieskola, förskoleklass eller förskola. Satsningen föreslås uppgå till 393 mnkr 2016, 291 mnkr 2017, 243 mnkr 2018 och 224 mnkr 2019.